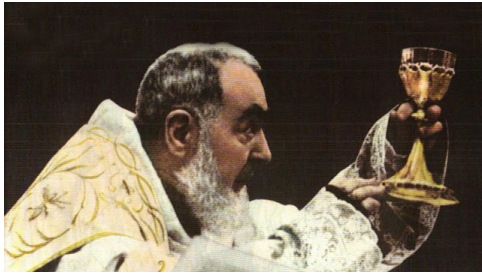

Ігор БРИНДАК

Читачам, мабуть, непотрібно пояснювати, хто такий Падре Піо (1887-1968). Найперше цей душпастир і монах-капуцин знаний як визначний містик і чудотворець, який ще за життя став легендою. Як правило, таких людей не тільки шанують. Іноді їхнім авторитетом можуть і зловживати, приписуючи не раз цим особам те, чого вони не говорили і не чинили. Це стосується й героя сьогоднішньої розповіді. У мережі Інтернет, наприклад, трапляються пророцтва про кінець світу, приписувані цьому італійському священикові, який насправді чогось подібного не говорив. Або, скажімо, твердження проте, що отець Піо був противником Другого Ватиканського собору... Цьому, власне, останньому твердженню й присвячена публікація.

Â

Спочатку коротко про сам собор як такий. Отож, Другий Ватиканський собор відбувався у 1962-1965 роках. Його скликав і розпочав Папа святий Іван XXIII. Він же запросив на собор як спостерігачів представників від некатолицьких Церков і спільнот, і вони відгукнулися та приїхали. Однак після першої ж сесії собору Папа Іван XXIII упокоївся у Бозі. Продовжив і завершував собор вже Папа Павло VI. Саме цей понтифік офіційно затвердив усі соборові документи. II Ватиканський собор мав важливі наслідки для усієї подальшої історії Католицької Церкви: згідно з його постановами було дозволено відправляти богослужіння національними мовами, усунуто канонічні перешкоди до ближчих взаємин з іновірцями, піднято роль Східних Католицьких Церков, знято звинувачення з єврейського народу за розп'яття Ісуса Христа...

Після собору великого поширення набув екуменічний рух та діяльність Церкви у сфері захисту прав людини та боротьбі за мир. Ті речі мали місце і раніше, але саме від середини 60-х років минулого століття їм було надано особливого імпульсу. Однак слід визнати, що поряд із досягненнями були й втрати. Ще в часі роботи собору його деякі документи стали тлумачити занадто тенденційно. Деякі світські мас-медіа подавали для загалу усе так, начебто Католицька Церква навчає, що не має значення те, хто в що

вірить. Але під це віяння піддалися й деякі теологи. З'явилися богослови, які стали впроваджувати всілякі дивацькі експерименти у богослужіння та сумнівні речі у проповідях чи релігійній літературі. Тож не дивно, що велике число людей на Заході, прочитавши або почувши такі речі, взагалі відійшло від Церкви. Чи можна у всьому звинувачувати II Ватиканський собор? Звісно ж, ні. Бо реальні соборові документи зі всілякими перегинами нічого спільного не мали. У попередньому номері «Живої Води» була стаття «Спасіння поза Церквою», де наводилися цитати з окремих соборових документів. Із них, як ми вже переконалися, ніяк не можна зробити висновок, що немає значення, хто у що вірить. Подібне, до речі, стосується й отця Піо. Те, що йому іноді приписують слова, яких він ніколи не говорив, теж не є підставою заперечувати святість цього подвижника. Але криза, яка настала у Католицькій Церкві у той період, сформувала у частини духовенства та мирян думку, що винен саме Собор. Тому й з'явилися у Католицькій Церкві опозиційні течії, представники яких стали звинувачувати вже не кризові явища, а II Ватиканський собор як такий. Деякі з них пішли на відвертий розкол з Церквою. Найбільш відомі в цьому плані послідовники архієпископа Марселя Лефевра (1905-1991). Їх прийнято називати лефевристами, хоча самі себе вони називають католицькими традиціоналістами. Слід визнати, що упродовж останніх років принаймні на Заході вони шукають шляхів примирення з Ватиканом. Існують ще й седевакантисти. Вони твердять, що останнім легітимним Папою був Пій XII (роки понтифікату - 1939-1958), а усіх його наступників вважають незаконними. Тому згідно з їхньою думкою, папський престол на цей момент є вакантним. В Україні також опозиційною до окремих документів собору стоїть усім відоме угруповання Догнала (самоназва - Українська правовірна греко-католицька Церква).

Для кожної з цих течій було необхідно, окрім власних провідників, мати ще якийсь авторитет, який би користувався особливою довірою у віруючих. І якраз на цю роль особа отця Піо підійшла надзвичайно. Бо ж, з одного боку, він був відомий як безкорисливий аскет, який ніколи не шукав своєї вигоди, а з іншого – як людина з багатьма надприродними дарами, що знала, хто є хто і які наслідки спричинять ті чи інші рішення. Але чи насправді був цей всесвітньовідомий чернець-капуцин противником II Ватиканського собору? Відомо, що сам Собор отець Піо застав ще при житті. І ніяких листів ані до римських понтифіків, ані до інших учасників собору із застереженням не брати у соборі участь або не підписувати окремих документів не писав. Хоча загалом він провадив досить активне листування. У жодних проповідях чи, скажімо, у приватних розмовах отць Піо собор не засуджував. А через що взагалі розпочалися дискусії про ставлення відомого стигматика до II Ватиканського собору? Відомо, що серед осіб, які відвідували отця Піо, був й архієпископ Марсель Лефевр. Власне на підставі цього факту й з'явилося твердження про начебто опозицію відомого італійського капучина до II Ватиканського собору. Слід мати на увазі, що цей візит мав місце ще до конфлікту архієпископа Лефевра з Ватиканом. Що стосується розмови, яка відбулася між ними, то тут існують різні оцінки. Присутній у часі цієї зустрічі професор Бруно Рабайотті твердив, що отець Піо сказав архієпископу таке: «Ніколи не вноси непорозуміння між братами і завжди практикуй принцип послушенства. Особливо, якщо тобі здається, що той, кому підпорядковуєшся, зробив великі помилки. У нас, котрі складаємо цю обітницю, немає

іншого шляху як послух». На це архієпископ Лефевр відповів: «Буду про це пам'ятати». Але падре Піо далі сказав: «Ні, ти забудеш про неї, знищиш спільноту вірних, протиставивши себе волі твоїх настоятелів, і це принесе багато зла Церкві» (цит. за Бурчацька Ірена. «Отець Піо: стигматик, містик, чудотворець» // - Львів: «Добра книжка» - 2005, стор. 196). У той же час прихильний до архієпископа Лефевра отець Вернер Бьозігер дає іншу інтерпретацію цієї зустрічі. Він твердить, що, навпаки, отець Піо позитивно поставився до архієпископа. Бо коли останній попросив у стигматика благословення, то отець сказав: «Я маю благословити архієпископа? Ні! То радше він повинен поблагословити мене». (цит. за отець Вернер Бьозігер «Падре Піо: наш сучасник, святий і, звичайно, не модерніст»: <https://www.saintjosafat.org/.../padre-pio-nash-suchasnyk-svjtyy-i-zvychajno-ne...>). Навіть якщо вважати обидві розповіді правдивими, то суперечностей між ними немає. Отець Піо просто хотів показати, що любов і смирення повинні мати місце навіть тоді, коли хтось помиляється. Це, власне, він і вказував архієпископу згідно зі свідченням Бруно Рабайотті. У будь-якому випадку ця зустріч мала місце ще до конфлікту архієпископа Лефевра з Римом. І в жодній з цих двох розповідей не було сказано, що отець Піо негативно висловлювався про II Ватиканський собор. Але якщо зустріч між отцем Піо і архієпископом Лефевром може давати підстави для різних інтерпретацій, то існує ще одне свідоцтво, яке вже сумнівів не залишає. Йдеться про лист самого отця Піо до тодішнього Папи Римського Павла VI. Цей лист капуцин написав незадовго до своєї смерті, 12 вересня 1968 року, і він був опублікований в офіційному ватиканському часописі L'Osservatore Romano. І ось що там написано: «Святійший Отче, користуючись вашою зустріччю з отцями, членами капітули, щоб у думках приєднатись до своїх співбратів і виразити мою відданість вашій високій особі в акті віри, любові і послуху Тому, чиїм представником ви є у цьому світі. Орден капуцинів завжди був у перших рядах любові, вірності, послуху і відданості Святому Престолу. Молю Господа, щоб так було завжди. Щоб наш орден зберігав традицію євангельського убожества і ретельного виконання статуту та конституції і в той же час наповнився силою та внутрішнім духом згідно з постановами II Ватиканського собору (курсив мій - прим. І.Б.), щоб щораз більше бути готовим до служби нашій Матері-Церкві і готовим прийти на допомогу за першим вашим знаком. Я знаю, що в даний час ваше серце дуже стурбоване долею Церкви, проблемою миру у світі та через страждання стількох людей, але головне – через недостатній послух з боку деяких католиків та несприйняття вчення, яке ви даєте нам в ім'я Господа і під впливом Святого Духа. Приношу вам мої молитви, а мої щоденні страждання як скромний, але ревний дар, щоб Господь укріпив вас своєю ласкою, щоб ви і далі йшли тернистим шляхом, захищаючи вічну істину: часи змінюються, а вона перебуває незмінною навіки. Дякую вам також від імені моїх духовних синів та «молитовних груп» за ваші зрозумілі та рішучі слова, особливо за ті, що ви сказали в енцикліці «Humanae Vitae», і ще раз підтверджую мою віру і мій безумовний послух вашим святим наказам» (цит. за Виновска Марія. «Падре Пио»// «Жизнь з Богом» - 1994, стор.182-183).

Отже, як бачимо, отець Піо визнавав II Ватиканський собор і сприймав його позитивно. Визнавав також і Павла VI як законного і легітимного Папу. Є правдою і те, що він був дійсно стурбований різними негативними тенденціями, які сильно поширилися після

собору і часто прикривалися соборовими документами. Про це отець згадував навіть у вище зацитованому листі. Але він не переносив ці негативні явища на собор як такий або на його документи. Часто твердять, що падре Піо все ж служив стару месо латинською мовою до смерті. Це відповідає дійсності, але з деякими уточненнями. II Ватиканський собор дозволив відправляти богослужіння національними мовами, не забороняючи при тому класичних: латини, старогрецької, церковнослов'янської і т.д. Крім того, це не означало, що нова меса мала бути впроваджена відразу після собору. Потрібен був час на реформи і на переклад. Остаточно нова меса увійшла в дію тільки у 1970 році. А падре Піо тоді вже не жив. Ще одним аргументом про начебто опозицію відомого стигматика до Собору наводять той факт, що він деяких некатоліків навернув до Католицької Церкви. Наприклад, відомого протестантського богослова Франка Бухмана, засновника руху «Моральне переозброєння». Це начебто можна оцінювати як прозелітизм. По-перше, прозелітизм був засуджений не на II Ватиканському соборі, а пізніше, під час окремих екуменічних зустрічей та в «Доктринальній ноті стосовно окремих аспектів євангелізації, виданих Конгрегацією науки віри від 3 березня 2007 року». По-друге, не кожне навернення є прозелітизмом, про що, власне, йшлося у вище згаданій доктринальній ноті (конкретніше про це див. «Спасіння поза Церквою» // «Жива Вода» - №6, 2018). Крім того, отець Піо не усіх іновірців, які його відвідували, переконував приєднатися до Католицької Церкви. Можливо, він, маючи надприродний дар, знав, хто з них до цього вже дозрів. Отож, як бачимо, ніякого протистояння між визначним містиком минулого століття і визначним собором того ж століття не було.

Ігор БРИНДАК, Падре Піо і Другий Ватиканський Собор/"Жива вода" № 7 2018